

Vähittäismaksamisen kustannukset: mitä maksaminen maksaa?

A: 128 • 2022

Yleistajuiset selvitykset

*Meri Sintonen
Kari Takala*

Tässä julkaisussa esitetyt näkemykset ovat kirjoittajien eivätkä välttämättä vastaa Suomen Pankin kantaa.

ISBN 978-952-323-400-0, verkkojulkaisu
ISSN 1798-1069

Helsinki 2022

Sisällys

Tiivistelmä	4
Johdanto	5
Aineisto ja metodologia.....	6
Tulokset	9
Pankkien yksityiset kustannukset ja tuotot.....	9
Kauppiaiden yksityiset kustannukset	12
Yhteiskunnalliset kustannukset	16
Vertailua muihin maihin.....	18
Johtopäätökset	20

Tiivistelmä

Huolimatta maksamisen keskeisestä roolista kaikessa taloudellisessa toiminnassa, sen kustannuksista tiedetään yllättävän vähän. Tämä on ensimmäinen Suomessa raportoitu selvitys, jossa arvioidaan laajasti vähittäismaksamisesta eri toimijoille ja koko yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia. Selvityksessä tarkastellaan Suomessa yleisimmin käytettyjen maksutapojen eli maksukorttien, tilisiirtojen ja käteisen kustannuksia. Tulokset perustuvat pääasiassa kotimaisilta pankeilta ja kauppiailta kerättyihin tietoihin koskien vuotta 2018. Käytetyt kyselypohjat ja laskentatavat pohjautuvat eurojärjestelmän yhteistyöryhmissä sovittuihin menetelmiin.

Tulosten perusteella vähittäismaksamisen kustannukset koko yhteiskunnan tasolla olivat arviolta 646 miljoonaa euroa vuonna 2018, mikä oli noin 0,3 % suhteessa Suomen bruttokansantuotteeseen. Korttimaksujen osuus tästä oli 39 %, tilisiirtojen 38 % ja käteisen 23 %. Maksujen lukumäärää kohden korttimaksaminen oli maksutavoista edullisin: vuonna 2018 yksittäinen korttimaksu maksoi yhteiskunnalle arviolta 15 senttiä, käteismaksu 22 senttiä ja tilisiirto 25 senttiä. Vaikka yksittäisiin maksutapahtumiin liittyvät kustannukset ovat suhteellisen pieniä, suuret maksuvolyymit tekevät niistä kansantaloudellisesti merkittävän kustannuserän.

Suurin osa maksamisen yhteiskunnallisista kustannuksista muodostui pankkien maksupalveluiden tuotantokustannuksista. Pankkien ilmoittamien tietojen perusteella käteiseen liittyvät kustannukset lähes puolittuivat vuosien 2009 ja 2018 välillä käteisen käytön vähenemisen ja käteispalvelujen harventamisen myötä. Vaikka käteisen käyttö maksuvälineenä on vähentynyt merkittävästi vuosien saatossa, yksittäisen käteisnoston keskimääräinen kustannus pankeille pysyi lähes ennallaan. Vuonna 2018 käteinen oli kuitenkin ainoa pankeille edelleen tappiota tuottava maksupalvelu, mutta käteisestä aiheutuneet tappiotkin yli puolittuivat kymmenen vuoden aikana.

Maksamisen digitalisoitumisella on ollut merkittävä vaikutus pankkien kustannuksiin. Pankit ovat pystyneet automatisoimaan maksujen käsittelyä sekä hyödyntämään sähköiseen maksamiseen liittyviä mittakaavaetuja, minkä myötä yksittäisten korttimaksujen ja tilisiirtojen keskimääräiset kustannukset pankeille ovat pienentyneet huomattavasti. Tämän johdosta pankkien vähittäismaksamisen kustannukset ovat kokonaisuudessaan supistuneet maksutapahtumien määrän kasvusta huolimatta. Samaan aikaan pankkien maksupalveluista saamat tuotot ovat kasvaneet. Vuonna 2018 luottokorttimaksut olivat kaikista tuottoisimpia pankeille.

Kauppiaille eri maksutapojen hyväksymiseen liittyvät kokonaiskustannukset olivat arviolta 194 miljoonaa euroa vuonna 2018, mikä oli noin 0,5 % suhteessa koko vähittäiskaupan liikevaihtoon. Tästä suurin osa aiheutui korttimaksuista, mutta niiden vastaanottaminen oli kauppiaille yksikkökustannuksiltaan käteismaksuja edullisempaa. Kaupan osapuolet ovat kuitenkin tuoneet esille huolen korttimaksamiseen liittyvien hintojen noususta, minkä vuoksi niitä selvitettiin vielä erikseen suurimmilta kaupparyhmillä vuosien 2019 ja 2020 osalta. Tulosten perusteella digitalisaation edut eivät näyttäisi hyödyttäneen vähittäiskauppaa viime vuosina kuten pankkeja, ja siten kauppiaiden huolet vaikuttaisivat perustelluilta.

Vähittäismaksamisen kustannustehokkuus on tärkeää, sillä kasvavat kustannukset heijastuvat lopulta myös kuluttajiin. Tulosten vertailu muissa maissa tehtyihin vastaaviin selvityksiin viittaa siihen, että Suomi on maksamisessa Euroopan kustannustehokkaimpien maiden joukossa. Suoria johtopäätöksiä eri maiden välisestä kustannustehokkuudesta ei voida kuitenkaan tehdä, sillä selvitysten tulokset vaihtelevat muun muassa digitalisaation asteesta, vähittäismaksumarkkinoista sekä analyysin laajuudesta riippuen. Eurooppalaisen vähittäismaksamisen ja sen kilpailukyvyn kehittäminen on nostettu EU-tasolla yhdeksi kärkihankkeeksi tulevina vuosina.

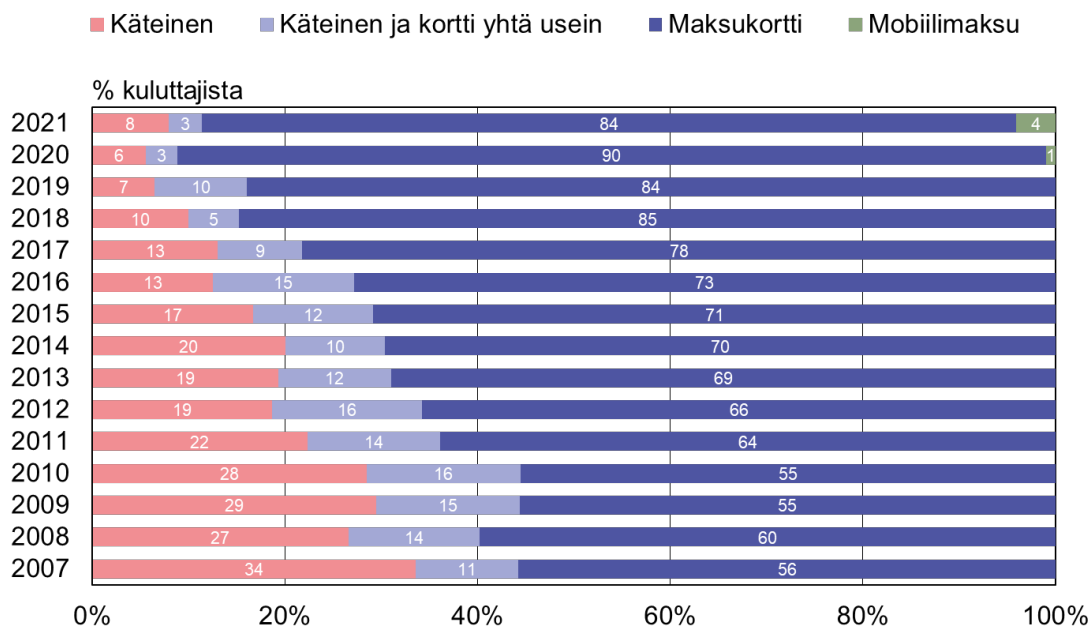
Johdanto

Maksaminen on yhteiskunnan perustoiminto ja keskeinen osa jokaisen päivittäistä taloudellista kanssakäymistä. Moni ei kuitenkaan tule todennäköisesti ajatelleeksi sitä, mitä maksaminen maksaa. Vähittäismaksamisen kustannuksilla tarkoitetaan maksupalveluiden tuottamisesta, käytöstä sekä hyväksymisestä eri osapuolille aiheutuvia kustannuksia. Niiden ymmärtäminen auttaa niin viranomaisia kuin maksupalveluiden tuottajia edistämään maksamisen kustannustehokkuutta. Luotettavat ja tehokkaat maksamisen palvelut ovat taloudellisen toiminnan edellytys ja tukevat talouden tuottavuutta sekä kasvua.

Tämän selvityksen tavoitteena on arvioida eri vähittäismaksutapojen kustannuksia Suomessa. Selvityksessä keskitytään tarkastelemaan Suomessa yleisimmin käytettyjen maksutapojen eli maksukorttien, tilisiirtojen ja käteisen kustannuksia. Lukumääräisesti maksutapahtumia tehdään eniten korttimaksuina, mutta euromäärässä mitattuna tilisiirrot ovat merkittävin maksutapa¹. Päivittäistavaraostoksissa korttimaksu on ollut jo pitkään hallitseva maksutapa ja samaan aikaan käteisen käyttö maksuvälineenä on vuosi vuodelta vähentynyt (kuvio 1). Tilisiirtoja käytetään puolestaan yleensä laskujen maksuun sekä erilaisten säännöllisesti toistuvien maksujen suorittamiseen.

Kuvio 1. Päivittäistavaraostoksissa yleisimmin käytetty maksutapa, 2007–2021.

Päivittäistavaraostosten yleisin maksutapa, 2007–2021

Lähde: Suomen Pankin kuluttajakysely, 2007-2021.

Maksujen prosessointi alkaa tyypillisesti maksutapahtuman käynnistämisestä ja päättyy lopulta varojen siirtoon maksunsaajalle. Maksamiseen liittyy yleensä useita eri osapuolia, kuten pankit ja muut maksupalveluiden tuottajat, kauppiat, kuluttajat ja keskuspankki. Näiden lisäksi esimerkiksi pankit ovat ulkoistaneet monia maksupalveluihin liittyviä toimintoja alihankkijoille, kuten käteisautomaatti- ja

¹ Suomen Pankki, maksuliiketilastot, <https://www.suomenpankki.fi/fi/Tilastot/maksuliiketilastot/taulukot/>.

rahankuljetusyhtiöille. Tämän selvityksen tavoitteena on arvioida vähittäismaksamisen kustannuksia kaikkien keskeisimpien tuottajaosapuolten osalta. Yksinkertaisuuden vuoksi kuluttajille maksamisesta erikseen aiheutuvat kustannukset (kuten maksamiseen käytetty aika) on jätetty tarkastelun ulkopuolelle, koska niiden selvittäminen vaatisi kokonaan erillistä tutkimusta.

Vähittäismaksamisen kustannukset voidaan jakaa yksityisiin kustannuksiin (private costs) ja yhteiskunnallisiin kustannuksiin (social costs). Yksityiset kustannukset ovat yksittäisille osapuolille maksupalveluiden tuottamisesta, hyväksymisestä ja käytöstä aiheutuvia kustannuksia. Yhteiskunnalliset kustannukset kuvaavat puolestaan koko kansantaloudelle maksamisesta aiheutuvia nettokustannuksia. Yhteiskunnalliset kustannukset saadaan laskemalla yhteen eri osapuolten yksityiset kustannukset, joista on vähennetty osapuolten toisiltaan saamat tuotot tai toisilleen maksamat kustannukset. Siten yhteiskunnalliset kustannukset kuvaavat maksupalveluiden tuottamiseen vaadittavia kokonaisresursseja.

Tässä selvityksessä vähittäismaksamisen kustannuksia arvioidaan pääasiassa kotimaisilta maksupalveluiden tuottajilta ja vähittäiskauppiailta vuonna 2019 kerättyjen tietojen avulla. Suurin osa artikkelissa esitetyistä tuloksista koskee kalenterivuotta 2018. Koska kauppiat ovat kertoneet olevansa huolissaan korttimaksamisen kustannusten noususta viime vuosina, selvitettiin niitä vielä erikseen suurimmille kaupparyhmille suunnatun kyselyn avulla keväällä 2021. Maksamisen kustannustehokkuutta arvioidaan muun muassa vertailemalla tuloksia aikaisemmin sekä Suomessa että muissa maissa tehtyihin vastaaviin selvityksiin. Lopuksi tulosten merkitystä peilataan myös meneillään olevaan vähittäismaksamisen kehitykseen Euroopassa.

Vähittäismaksamisen kustannustehokkuus on tärkeää koko kansantalouden näkökulmasta myös siksi, että viimekädessä maksamisen kulut peritään lopputuotteiden ja -palveluiden ostajilta eli kuluttajilta. Maksamisen yhteiskunnallisten kustannusten mittaaminen kattavasti on kuitenkin hyvin haastavaa, koska maksamisessa käytetään laajasti ulkoistamista ja tapahtumien prosessointi on usein hyvin ketjuuntunutta. Esimerkiksi korttimaksamisen osalta kaikkien ketjun väliportaiden kustannuksia ei ollut käytettävissä. Siksi on hyvä huomioida, että tämän selvityksen taustalla oleviin kyselyihin ja laskelmiin liittyy epävarmuuksia. Tuloksia ei siis tule pitää absoluuttisena totuutena, vaan arviona sen hetkisestä tilanteesta.

Aineisto ja metodologia

Maksamisen kustannuksia ei ole tutkittu Suomessa aikaisemmin yhtä laajasti kuin tässä selvityksessä. Edellisen kerran vähittäismaksamisen kustannuksia selvitettiin kansallisesti vuonna 2011 julkaistussa artikkelissa². Siinä esitetyt tulokset koskivat kuitenkin vain kotimaisia pankkeja ja niille maksupalveluiden tuottamisesta vuonna 2009 aiheutuneita kustannuksia sekä tuottoja. Kyseinen selvitys tehtiin osana Euroopan Keskuspankin (EKP) vuonna 2012 julkaisemaa tutkimusta, jossa tarkasteltiin eri maksutapojen yhteiskunnallisia kustannuksia Euroopassa³. Vastaava selvitys tehtiin samoihin aikoihin yhteensä 13 EU-maassa⁴. Tulosten vertailukelpoisuuden vuoksi tässä

---

² Nyandoto, E. (2011), Vähittäismaksamisen kustannukset pankeille, joulukuu 2011, Suomen Pankki, BoF Online, 7/2011,

<https://helda.helsinki.fi/bof/bitstream/handle/123456789/8424/169804.pdf?sequence=1>.

³ Schmiedel H., Kostova G. & Ruttenberg, W. (2012), The Social and Private Costs of Retail Payment Instruments: A European Perspective, syyskuu 2012 European Central Bank, Occasional Paper Series, No. 137, <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecbocp137.pdf>.

⁴ Ks. esim. Bergman, M., Guilbourg, G., Segendorf, B. (2007), The Costs of Paying – Private and Social Costs of Cash and Card, syyskuu 2007, Sveriges Riksbank, Working Paper Series, No. 212, http://archive.riksbank.se/Upload/Dokument_riksbank/Kat_publicerat/WorkingPapers/wp212.pdf,

selvityksessä käytetyt kyselypohjat ja laskentatavat pohjautuvat pitkälti tuolloin yhteisesti sovittuihin menetelmiin.

Tämän selvityksen tavoitteena on arvioida sekä vähittäismaksamisen yksityisiä että yhteiskunnallisia kustannuksia. Yksityisillä kustannuksilla tarkoitetaan eri osapuolille maksamisesta aiheutuvia kokonaiskustannuksia. Yksityiset kustannukset voidaan jakaa sisäisiin ja ulkoisiin kustannuksiin. Sisäiset kustannukset ovat yksinkertaistettuna osapuolten omia toimintakustannuksia eli resurssikustannuksia, kuten laitteiden tai ohjelmistojen hankinta- ja ylläpitokuluja sekä henkilöstökuluja. Ulkoiset kustannukset ovat puolestaan muille osapuolille, kuten alihankkijoille, maksettavia kuluja. Yksityiset kustannukset voidaan myös jakaa edelleen esimerkiksi kiinteisiin ja muuttuviin kustannuksiin.

Vähittäismaksamisen yhteiskunnallisilla kustannuksilla tarkoitetaan puolestaan kaikille osapuolille eli koko kansantaloudelle maksamisesta aiheutuvia kustannuksia. Yhteiskunnalliset kustannukset saadaan laskemalla yhteen eri osapuolten sisäiset eli resurssien käytöstä aiheutuvat kustannukset (ts. yksityiset kokonaiskustannukset, joista on vähennetty ulkoiset kustannukset) (kuvio 2)⁵. Kansantalouden näkökulmasta ne kuvastavat siten maksupalveluiden tuottamiseen vaadittavia kokonaisresursseja. Yhteiskunnallisten kustannusten laskennassa on otettava huomioon se, että yhden osapuolen tuotot ovat aina toisen osapuolen kuluja. Muussa tapauksessa osapuolten väliset kuluerät tulisi laskettua mukaan useampaan otteeseen.

Kuvio 2. Maksamisen yksityiset ja yhteiskunnalliset kustannukset.

Lähde: Suomen Pankki.

* Yksinkertaisuuden vuoksi negatiiviset ulkoisvaikutukset on jätetty tarkastelun ulkopuolelle.

Vaihtoehtoisesti yhteiskunnalliset kustannukset voidaan myös laskea vähentämällä eri osapuolten yhteenlasketuista kokonaiskustannuksista niiden muilta osapuolilta saamat

Banco de Portugal (2007), Retail Payment Instruments in Portugal: Costs and Benefits, <https://www.bportugal.pt/sites/default/files/anexos/pdf-boletim/study%20-%20july%202007.pdf> ja Danmarks Nationalbank (2012), Costs of Payments in Denmark, https://www.nationalbanken.dk/en/publications/Documents/2012/04/betaling_engelsk_samlet_web.pdf.

⁵ Periaatteessa maksamisen yhteiskunnallisiin kustannuksiin sisältyy myös negatiivisia ulkoisvaikutuksia, kuten maksupalveluiden tuottamisesta mahdollisesti aiheutuvat ympäristöhaitat sekä rahanpesun ja terrorismin epäsuora rahoittaminen. Yksinkertaisuuden vuoksi negatiiviset ulkoisvaikutukset on kuitenkin jätetty tämän tarkastelun ulkopuolelle.

tuotot. Siten yhteiskunnalliset kustannukset kuvaavat myös koko kansantaloudelle vähittäismaksamisesta aiheutuvia nettokustannuksia. Vaihtoehtoisten laskentatapojen pitäisi periaatteessa johtaa samaan lopputulokseen, mutta noudattaen EKP:n käyttämää metodologiaa yhteiskunnalliset kustannukset on laskettu tässä selvityksessä ensimmäiseksi mainitulla tavalla. Tulosten suuruusluokan luotettavuus on varmistettu kuitenkin vielä lopuksi laskemalla yhteiskunnalliset kustannukset myös jälkimmäiseksi mainitulla tavalla.

Yhteiskunnallisten kustannusten laskemista varten tarvitaan tietoja eri maksamisen arvoketjun osapuolille aiheutuvista kustannuksista. Tässä selvityksessä käteiseen, korttimaksuihin ja tilisiirtoihin liittyviä kustannuksia tarkastellaan vähittäismaksamisen keskeisimpien tuottajaosapuolien osalta. Eri maksutapojen kustannuksia arvioidaan pääasiassa maksupalveluiden tuottajilta (pankit) ja yrityksiltä (vähittäiskauppiat) erillisillä kyselyillä kerättyjen tietojen avulla. Käteisen kustannuksissa otetaan lisäksi huomioon käteisautomaatti- ja rahahuoltoyhtiöt (rahankuljetus- ja rahankäsittely-yhtiöt) sekä keskuspankki. Käteisautomaatti- ja rahahuoltoyhtiöiden kustannukset on arvioitu yritysten julkisten tilinpäätöstietojen avulla.

Maksupalveluiden tuottajille suunnattu kysely lähetettiin kaikille kotimaassa toimiville talletuspankeille sekä eräille muille maksupalveluntarjoajalle syksyllä 2019 koskien vuoden 2018 tietoja. Kyselyllä kerättiin tietoa eri maksupalveluihin liittyvistä kokonaiskustannuksista sisältäen maksujen suorittamiseen liittyvät kulut, kehittämis- ja investointikulut sekä näiden poistot. Kyselyyn sisältyneet maksutavat olivat käteinen, debit- ja credit-korttimaksut ja tilisiirrot ja suoraveloitukset⁶. Vastauksia saatiin viideltä pankkiryhmältä ja yhdeltä maksulaitokselta, jotka kattoivat yhteensä noin 80 % maksuliikenteestä vuonna 2018⁷. Jotta vähittäismaksamisen kokonaiskustannuksista saataisiin käsitys, vastaajien yhteenlasketut tiedot on korotettu koko sektorin tasolle Suomen Pankin maksuliiketilastotietojen perusteella.

Kokonaiskustannusten lisäksi kyselyllä kerättiin tietoa pankkien omista toimintakuluista (sisäiset kustannukset), muille osapuolille maksetuista kuluista (ulkoiset kustannukset) sekä niiltä saaduista tuotoista. On hyvä huomata, että yhteiskunnallisia kustannuksia arvioitaessa sisäisiin kustannuksiin on laskettu mukaan myös kaikki tarkastelun ulkopuolisille toimijoille maksetut kulut. Esimerkiksi muut toimijat kuin pankit (nk. tapahtumahyvittäjät) vastaavat nykyisin pääosin korttimaksuihin liittyvästä kauppiastilityksestä, selvityksestä ja järjestelmäkehityksestä. Koska näiltä toimijoilta ei saatu vastauksia kyselyyn, eikä tietoja ollut muuten julkisesti saatavilla, pankkien tapahtumahyvittäjille maksumat kulut on laskettu mukaan sisäisiin kustannuksiin. Ulkoiset kustannukset sisältävät puolestaan esimerkiksi pankkien maksumat kulut käteisautomaatti- ja rahahuoltoyhtiöille, jotka sisältyvät erikseen tarkasteluun.

Kauppiaille suunnattu vastaava kustannuskysely vuoden 2018 tiedoista toteutettiin myös syksyllä 2019. Kysely kohdennettiin suurten kaupparyhmien lisäksi pienemmille erikoiskaupoille, mutta vastauksia saatiin lähinnä päivittäistavarakaupan suurimmilta kaupparyhmiltä. Vastaajat kattoivat 95 % päivittäistavarakaupan ja lähes puolet koko vähittäiskaupan liikevaihdosta vuonna 2018⁸. Toimialalle maksamisesta aiheutuvien kokonaiskustannusten arvioimiseksi kyselyllä saadut tiedot on ensin korotettu koko päivittäistavarakaupan ja sitten koko vähittäiskaupan tasolle Tilastokeskuksen ja

---

⁶ Kysely koski vain alle 50 000 euron arvoisia kotimaisia ja rajat ylittäviä vähittäismaksuja EU-alueella. Kysely sisälsi myös suoraveloitukset, mutta koska niiden käyttö on Suomessa hyvin vähäistä, ne jätettiin tarkastelun ulkopuolelle.

⁷ Koko sektoria koskevat tiedot on saatu Suomen Pankin maksuliiketilastoista, jotka perustuvat maksupalveluntarjoajien vuosittain ilmoittamiin maksutapahtumia koskeviin volyymeihin: <https://www.suomenpankki.fi/fi/Tilastot/maksuliiketilastot/taulukot/>.

⁸ Tilastokeskus, yritysten tilinpäätöstiedot toimialoittain, https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_yri_yrti_yri/statfin_yrti_pxt_11d4.px/

Verohallinnon tietojen avulla⁹. Koska kauppiaiden korttimaksamisen kustannukset näyttivät nousseen vuoden 2018 jälkeen, selvitettiin niitä vielä erikseen suurimmille kaupparyhmillä kohdennetulla kyselyllä keväällä 2021.

Joissakin muissa maissa on arvioitu myös kuluttajille eri maksuvälineiden käytöstä aiheutuvia kustannuksia¹⁰. Kuten muidenkin osapuolten, myös kuluttajien kustannukset voidaan jaotella sisäisiin ja ulkoisiin kustannuksiin. Kuluttajien ulkoiset kustannukset sisältävät suoraan eri maksupalveluiden käytöstä aiheutuvia kuluja, kuten pankeille maksettavat palkkiot. Kuluttajien sisäiset kustannukset sisältävät puolestaan epäsuoria kustannuksia, kuten maksamiseen käytetyn ajan (esim. käteisen nostamiseen tai maksutapahtuman suorittamiseen kuluva aika). Koska näiden mittaaminen on kuitenkin hyvin haastavaa ja vaatisi erillistä tutkimusta, ne on rajattu tämän selvityksen ulkopuolelle. Vastaavaa menettelytapaa on käytetty myös esimerkiksi EKP:n vuonna 2012 julkaisemassa tutkimuksessa.

Tulokset

Tässä osiossa tarkastellaan ensin vähittäismaksamisen yksityisiä kustannuksia pankkien ja vähittäiskauppioiden kustannuskyselyissä ilmoittamien tietojen perusteella. Tulokset koskevat vain eri osapuolten yhteenlaskettuja kustannuksia, eikä niistä selviä tai voida laskea erikseen yksittäisten toimijoiden tietoja. Tämän jälkeen esitellään yksityisten kustannusten pohjalta lasketut arviot eri maksutapojen yhteiskunnallisista kustannuksista. Lopuksi tuloksia vertaillaan muissa maissa viime vuosina tehtyihin vastaaviin selvityksiin.

Pankkien yksityiset kustannukset ja tuotot

Talletuspankeilla on keskeinen rooli maksamisen arvoketjussa, koska lähestulkoon kaikki maksutapahtumat ja käteisnostot tehdään lopulta pankkitileiltä. Kyselytulosten perusteella pankkien vähittäismaksamisen kustannuksissa ja -tuotoissa on tapahtunut merkittäviä muutoksia vuosien 2009 ja 2018 välillä (taulukko 1). Vuonna 2018 käteisestä, korttimaksuista ja tilisiirroista pankeille aiheutuneet kokonaiskustannukset olivat yhteensä lähes 560 miljoonaa euroa, mikä oli noin viidenneksen vähemmän kuin vuonna 2009. Samaan aikaan pankkien eri maksutavoista saamat kokonaistuotot ovat kasvaneet yli puolella. Tämän johdosta nettokustannukset (eli kokonaiskustannukset, joista on vähennetty kokonaistuotot) olivat vain noin 11 miljoonaa euroa vuonna 2018, mikä oli huomattavasti vähemmän kuin kymmenen vuotta aikaisemmin.

⁹ Tilastokeskus, liikevaihto- ja kulutustilastot,

https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_kan_vtp/statfin_vtp_pxt_127s.px

ja https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_yri_yrti_oik/statfin_yrti_pxt_11qb.px/.

sekä Verohallinto, vähittäiskaupan ALV-kertymät kauppatyypeittäin,

http://vero2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Vero/Vero_Verotulojen_kehitys/010_verottol_tau_101.px/?rxid=0076dc7f-8b50-4931-837f-016dbe317dad.

¹⁰ Ks. esim. Danmarks Nationalbank (2018), Series: Costs of Payments in Denmark 2016,

https://www.nationalbanken.dk/en/bankingandpayments/danish_payments_council/Pages/Theme_Cost-of-payments-in-Denmark.aspx.

¹¹ Negatiiviset korkotasot ovat supistaneet pankkien otto- ja antolainauksen välistä korkoeroa, koska negatiivisia korkoja on vaikeampi siirtää eteenpäin etenkin kuluttaja-asiakkaille. Ks. esim. Klein, M. (2020), Implications of negative interest rates for the net interest margin and lending of euro area banks, maaliskuu 2020, Bank for International Settlements, BIS Working Papers, No. 848, <https://www.bis.org/publ/work848.pdf> ja Nucera, F., Lucas, A., Schaumburg, J. & Schwaab, B. (2017), Do negative interest rates make banks less safe?, syyskuu 2017, European Central Bank, Working Paper Series, No. 2098,

<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecb.wp2098.en.pdf>.

Taulukko 1. Pankkien yksityiset kustannukset ja tuotot maksutavoittain, 2009 ja 2018.

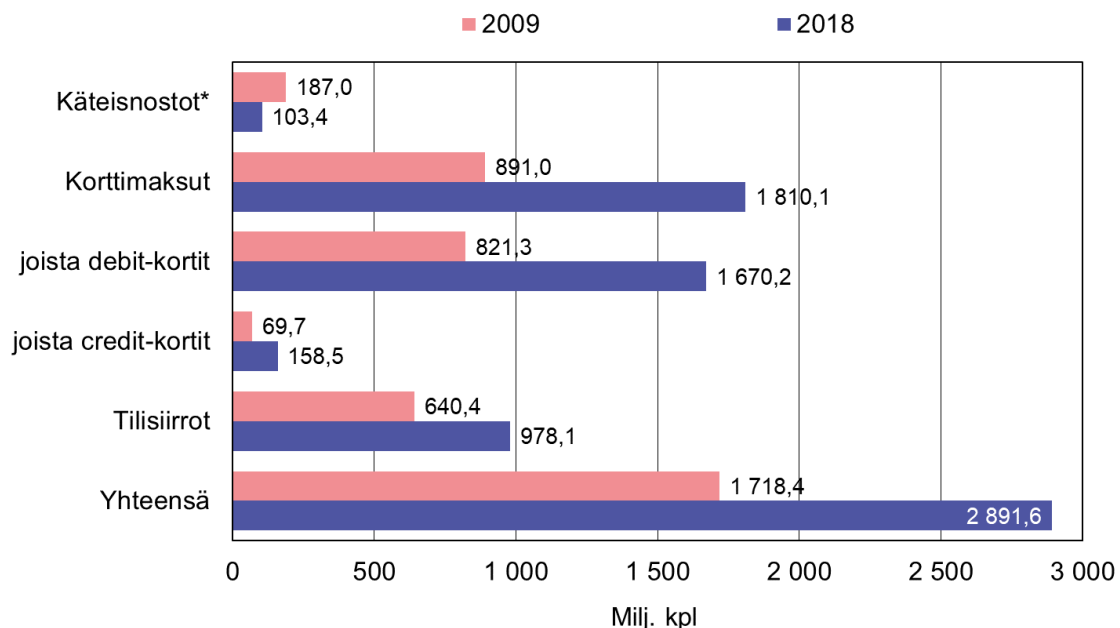
Pankkien yksityiset kustannukset ja tuotot maksutavoittain (milj. euroa), 2009 ja 2018						
	2009			2018		
	Kokonais-kustannukset	Kokonais-tuotot	Netto-kustannukset (kustannukset – tuotot)	Kokonais-kustannukset	Kokonais-tuotot	Netto-kustannukset (kustannukset – tuotot)
Käteinen	142,7	30,9	111,8	76,6	25,4	51,2
Korttimaksut	225,0	186,6	38,4	238,3	281,7	-43,4
joista debit-kortit	104,7	122,0	-17,3	95,0	126,3	-31,3
joista credit-kortit	120,3	64,6	55,7	143,3	155,4	-12,1
Tilisiirrot	327,3	134,2	193,2	243,8	240,7	3,0
Yhteensä	695,0	351,7	343,4	558,7	547,8	10,8

Lähteet: Suomen Pankin laskelmat ja pankeille tehty kustannuskyselyt vuosina 2010 ja 2019.

Käteisestä aiheutui pankeille kokonaiskustannuksia yhteensä arviolta 77 miljoonaa euroa vuonna 2018, mikä oli noin 14 % pankkien kaikista maksamisen kustannuksista. Käteiseen liittyvät menot lähes puolittuivat vuodesta 2009, mutta niiden nettokustannukset olivat vielä yli 50 miljoonaa euroa vuonna 2018. Käteinen oli siis ainoa pankeille edelleen selvästi tappiota tuottava maksupalvelu. Vaikka korttimaksujen lukumäärä yli kaksinkertaistui vuosien 2009 ja 2018 välillä (kuviot 3), niiden kokonaiskustannukset eivät juurikaan nousseet. Samaan aikaan korttimaksamisen kokonaistuotot kasvoivat yli puolella. Vuonna 2018 debit- ja credit-korttimaksut olivat siten ainoat maksutavat, jossa pankkien tuotot ylittivät kustannukset. Eniten pankeille aiheutui kustannuksia tilisiirroista, mutta niistä saadut tulot kattoivat tilisiirtojen menot lähes kokonaan.

Kuvio 3. Maksutapahtumien lukumäärä maksutavoittain, 2009 ja 2018.

Maksutapahtumien lukumäärä maksutavoittain, 2009 ja 2018

Lähde: Suomen Pankin maksuliiketilastot.

* Sisältää vain automaattinostot (konttorinostojen lukumäärä ei saatavilla vuosille 2009 ja 2018).

Maksamisen kustannuksia arvioitaessa on oleellista tarkastella myös eri maksutapojen yksikkökustannuksia eli kokonaiskustannuksia suhteessa maksutapahtumien lukumäärään. Tämä helpottaa eri maksuvälineiden kustannustehokkuuden vertailua. Taulukosta 2 nähdään, että erityisesti sähköisistä maksutavoista pankeille aiheutuneet yksikkökustannukset supistuivat huomattavasti viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana. Vuonna 2018 vähittäismaksutapojen keskimääräinen yksikkökustannus oli noin 19 senttiä, mikä oli 21 senttiä vähemmän kuin vuonna 2009. Myös keskimääräinen yksikkötuotto oli noin 19 senttiä vuonna 2018 eli yksittäinen maksutapahtuma ei tuottanut pankeille keskimäärin voittoa eikä tappiota. Erot eri maksuvälineiden yksikkökustannusten ja -tuottojen välillä ovat kuitenkin merkittäviä.

Taulukko 2. Pankkien yksikkökustannukset ja -tuotot maksutavoittain, 2009 ja 2018.

Pankkien yksikkökustannukset ja -tuotot, 2009 ja 2018						
	2009			2018		
	Yksikkö-kustannukset	Yksikkö-tuotot	Yksikkönetto-kustannus	Yksikkö-kustannukset	Yksikkö-tuotot	Yksikkönetto-kustannus
Käteinen*	0,76 €	0,17 €	0,59 €	0,74 €	0,25 €	0,49 €
Korttimaksut	0,25 €	0,21 €	0,04 €	0,13 €	0,16 €	-0,03 €
joista debit-kortit	0,13 €	0,15 €	-0,02 €	0,06 €	0,08 €	-0,02 €
joista credit-kortit	1,73 €	0,93 €	0,80 €	0,90 €	0,98 €	-0,08 €
Tilisiirrot	0,51 €	0,21 €	0,30 €	0,25 €	0,25 €	0,00 €
Yhteensä	0,40 €	0,21 €	0,19 €	0,19 €	0,19 €	0,00 €

Lähteet: Suomen Pankin laskelmat ja pankeille tehdyt kustannuskyselyt vuosina 2010 ja 2019.
* Käteisen osalta yksikkökustannukset on laskettu yksittäistä käteisen nostokertaa kohden.

Vuosien 2009 ja 2018 tietojen perusteella credit-korttimaksut ovat yksikkökustannuksiltaan kalleimpia vähittäismaksuja, mutta ne ovat myös pankeille tuottoisimpia yksittäistä maksutapahtumaa kohden. Debit-korttimaksut ovat puolestaan kaikista edullisimpia, mutta niiden yksikkötuotot ovat vastaavasti pienimmät. Toisaalta debit-korttimaksuista pankkien saamat kokonaisnettotuotot olivat eri maksutavoista suurimmat vuonna 2018. Korttimaksujen lukumäärä yli kaksinkertaistui tarkasteluvuosien välillä, mikä selittää suurimman osan kokonaistuottojen kasvusta. Tapahtumamäärän kasvu on myös supistanut korttimaksujen yksikkökustannuksia skaalaetujen takia. Sekä debit- että credit-korttimaksujen yksikkökustannukset näyttäisivätkin suunnilleen puolittuneen viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana.

Koska pankkien käteiseen liittyvät kustannukset aiheutuvat pääasiassa käteisnostopalveluista, yksikkökustannukset ja -tuotot on laskettu pankkien osalta yksittäistä käteisnostoa kohden. Vuonna 2018 käteisen yksikkökustannus oli 74 senttiä ja -tuotto 25 senttiä, joten jokainen käteistapahtuma tuotti pankeille keskimäärin noin 50 senttiä tappiota. Vaikka käteisen käyttö on vähentynyt merkittävästi vuosien saatossa, siitä pankeille aiheutuneet yksikkökustannukset eivät näytä juurikaan muuttuneen kymmenen vuoden aikana. Samaan aikaan käteisen yksikkötuotot näyttävät kasvaneen. Pankit ovat leikanneet käteisestä aiheutuvia kuluja muun muassa harventamalla käteispalveluja tarjoavien konttoreiden määrää ja aukioloaikoja. Lisäksi pankit ovat tehneet esimerkiksi automaateilla tehtävien käteisnostojen palvelumaksuihin korotuksia.

Yksityiset kustannukset voidaan jakaa myös kiinteisiin ja muuttuviin kustannuksiin. Kiinteät kustannukset (kuten maksukorttien valmistuskulut sekä järjestelmien hankinta ja -ylläpitokustannukset) eivät riipu tietyn maksuvälineen käytöstä. Muuttuvat kustannukset (kuten maksujen prosessointikulut) vaihtelevat puolestaan maksutapahtumien lukumäärästä tai arvosta riippuen. Pankkien ilmoittamien tietojen perusteella niiden käteiseen liittyvät kulut koostuvat pääasiassa muuttuvista kustannuksista, jotka

määräytyvät käsiteltävien seteleiden ja kolikoiden määrän perusteella. Tämän vuoksi käteisen käytön vähenemisellä ei näytä olevan merkittävää vaikutusta pankkien yksikkökustannuksiin, koska tapahtumamäärän väheneminen supistaa vastaavasti käteisestä aiheutuvia kokonaiskustannuksia.

Paperisena maksuvälineenä käteinen edellyttää erilaista jakelun, käytön, laskennan ja rahahuollon taustajärjestelmää kuin sähköinen maksaminen. Sen sijaan sähköisissä maksuissa kiinteät kustannukset muodostavat yleensä suurimman osan kuluista, eikä maksutapahtumien määrällä ole niin suurta vaikutusta pankkien kokonaiskustannuksiin. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi korttimaksamisen suosion kasvaessa kiinteät kustannukset voidaan jakaa yhä isommalla tapahtumamäärällä. Tämän seurauksena korttimaksamisen yksikkökustannukset supistuvat tapahtumamäärän edelleen kasvaessa.

Tulosten perusteella vähittäismaksupalvelut olivat vielä vuonna 2009 pankeille selvästi tappiota tuottavaa toimintaa, ja ne pystyivät kattamaan maksamisen menoista vain noin puolet suoraan kuluttajilta ja yrityksiltä perityillä maksuilla. Vuonna 2018 pankkien maksupalveluista saamat tuotot vastasivat puolestaan paremmin niistä aiheutuneita kuluja. Yli vuosikymmenen sitten vallinneeseen tilanteeseen verrattuna pankkien kustannukset suhteessa tuottoihin näyttävät siis tasapainottuneen, erityisesti korttimaksujen ja tilisiirtojen osalta. Käteispalveluiden osalta pankit tekivät edelleen tappiota, vaikka pankit ovat pystyneet puolittamaan käteisestä niille aiheutuneet tappiot viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana.

Pankit ovat myös pystyneet automatisoimaan maksujen käsittelyä sekä hyödyntämään sähköiseen maksamiseen liittyviä mittakaavaetuja. Tämän seurauksena pankkien kustannukset ovat kokonaisuudessaan supistuneet maksuvolyymien kasvusta huolimatta. Pankkitoiminnassa esiintyi aikaisemmin enemmän niin sanottua ristisubventiota eli pankit kattoivat osan maksamiseen liittyvistä menoista muista toiminnoista saamallaan tuloilla, kuten korkotuotoilla. Tulosten perusteella tätä ei näyttäisi juurikaan enää tapahtuvan, vaan pankit kattavat kunkin maksupalvelun tuotantokulut pitkälti niistä suoraan saatavilla tuotoilla. Matalan korkotason ja heikentyneiden korkotuottojen vuoksi maksupalveluista saatavien tuottojen merkitys pankeille on kasvanut¹¹.

Kauppiain yksityiset kustannukset

Seuraavaksi tarkastellaan, minkälaisia kuluja käteisen ja korttien käytöstä syntyy niitä vastaanottaville kaupoille. Kauppiain vähittäismaksamisen kustannuksia tarkastellaan ensisijaisesti käteis- ja korttimaksujen osalta, koska ne ovat yleisimmin käytetyt maksutavat kauppojen kassoilla. Arviot vähittäiskauppiaille maksamisesta aiheutuvista yksityisistä kustannuksista perustuvat pääasiassa päivittäistavarakaupan suurimmilta kaupparyhmiltä saatuihin tietoihin. Vuonna 2018 vähittäiskaupan liikevaihto oli 38,9 miljardia euroa, josta päivittäistavarakauppa kattoi lähes puolet.

Tulosten perusteella kauppiain vähittäismaksamisen kokonaiskustannukset olivat arviolta 194 miljoonaa euroa vuonna 2018, mikä oli noin 0,5 % koko vähittäiskaupan liikevaihtoon verrattuna (taulukko 3). On kuitenkin hyvä huomioida, että Suomessa päivittäistavarakauppa on hyvin keskittynyt suurimmille toimijoille, joilla on enemmän neuvotteluvoimaa eri maksutapojen yksikkökustannusten suhteen kuin pienillä ja

---

¹¹ Negatiiviset korkotasot ovat supistaneet pankkien otto- ja antolainauksen välistä korkoeroa, koska negatiivisia korkoja on vaikeampi siirtää eteenpäin etenkin kuluttaja-asiakkaille. Ks esim. Klein, M. (2020), Implications of negative interest rates for the net interest margin and lending of euro area banks, maaliskuu 2020, Bank for International Settlements, BIS Working Papers, No. 848, <https://www.bis.org/publ/work848.pdf> ja Nucera, F., Lucas, A., Schaumburg, J. & Schwaab, B. (2017), Do negative interest rates make banks less safe?, syyskuu 2017, European Central Bank, Working Paper Series, No. 2098, <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecb.wp2098.en.pdf>.

keskisuurilla yrityksillä. Siten tämä on todennäköisesti varovainen arvio vähittäiskaupan maksamisen kustannuksista, koska suuret yritykset korostuvat vastaajien joukossa.

Taulukko 3. Vähittäiskauppioiden yksityiset kustannukset, 2018.

Vähittäiskauppioiden yksityiset kustannukset, 2018				
	Tapahtumien lkm (milj. kpl)	Kokonaiskustannukset (milj. euroa)	Sisäiset kustannukset (milj. euroa)	Yksikkökustannukset
Käteinen*	≈ 694,4	73,7	19,0	0,11 €
Korttimaksut**	1 683,1	120,0	13,2	0,07 €
Yhteensä	2 377,5	193,7	32,2	0,08 €

Lähde: Suomen Pankin laskelmat ja kauppiaille tehty kustannuskysely vuonna 2019.

* Käteismaksuista ei ole täydellistä tilastotietoa saatavilla samaan tapaan kuin korttimaksuista, joten niiden lukumäärä perustuu osittain arvioon. Suomessa tehtyjen käteisnostojen arvo eri jakelukanavista eli käteisautomaateista, konttoreista ja kauppojen kassoilta oli yhteensä 14,5 mrd. euroa vuonna 2018. EKP:n SPACE-tutkimuksen mukaan keskimääräinen käteismaksun suuruus oli puolestaan arviolta 20,88 euroa samana vuonna. Kun käteisnostojen arvo jaetaan käteisen keskimaksulla, saadaan arviolta 694 milj. kpl. käteisellä tehtyä maksua vuonna 2018.

** Korttimaksut sisältävän vain kotimaassa tehdyt korttimaksut.

Käteismaksujen vastaanottamisesta aiheutui kauppiaille kokonaiskustannuksia arviolta 74 miljoonaa euroa vuonna 2018, mikä oli reilun kolmanneksen vähittäiskaupan käteis- ja korttimaksujen yhteenlasketuista kuluista. Kauppioiden käteiseen liittyvät kustannukset koostuvat pääasiassa muille osapuolille, kuten pankeille ja rahahuoltoyhtiöille maksettavista ulkoisista kuluista. Näitä kuluja ovat muun muassa käteisrahan käsittely- ja lajittelukulut, tilityspalvelumaksut, kuljetuskustannukset sekä vakuutusmaksut. Kaupan käteiseen liittyvät sisäiset kulut olivat arviolta 19 miljoonaa euroa vuonna 2018, mikä oli noin neljänneksen käteisen kokonaiskustannuksista.

Suurin osa kauppioiden maksamiseen liittyvistä kokonaiskustannuksista aiheutui kuitenkin korttimaksuista. Korttimaksamisen kokonaiskustannukset korotettuna koko vähittäiskaupan tasolle olivat noin 120 miljoonaa euroa vuonna 2018. Jos katsotaan kuitenkin eri maksutapojen yksikkökustannuksia, on korttimaksujen vastaanottaminen kauppiaille käteismaksuja edullisempaa. Vuonna 2018 yksittäinen korttimaksu maksoi kaupalle keskimäärin seitsemän senttiä, kun taas yksittäinen käteismaksu maksoi keskimäärin 11 senttiä.

Jotta yritys voi vastaanottaa korttimaksuja toimipisteessään, tulee sillä olla sopimus erillisen maksupalveluntarjoajan eli niin kutsutun tapahtumahyvittäjän (acquirer) kanssa. Käytännössä tapahtumahyvittäjä kerää maksutiedot, tilittää varat kauppialle ja velkoo ne liikkeeseenlaskijoilta (issuer), joiden korteilla maksut on tehty (kuvio 4). Tapahtumahyvittäjinä voivat toimia esimerkiksi pankit ja muut maksupalveluiden tuottajat, kuten osa maksupäätteitä tarjoavista yrityksistä. Suomessa korttimaksujen kauppiastilitys- ja selvityspalveluita tarjoavat nykyisin etupäässä muut maksupalveluiden tuottajat kuin pankit.

Kuvio 4. Korttimaksamisen arvoketju (ns. nelikulmamalli).

Korttimaksamisen arvoketju (nelikulmamalli)

Lähde: Suomen Pankki.

Korttitapahtumien hyvityspalvelua käyttävä kauppias maksaa kullekin tilittävälle korttitapahtumalle erikseen laskettavan palkkion, kauppiasprovisio. Valtaosa kauppioiden korttimaksamisen menoista syntyy kauppiasprovisioista: vuonna 2018 kauppiasprovisioiden kokonaissumma oli noin 107 miljoonaa euroa, mikä oli lähes 90 % kaupan korttimaksamiseen liittyvistä kokonaiskustannuksista. Kauppiasprovisio sisältää yleensä sekä tapahtumakohtaisen kiinteän osan että prosentuaalisen osuuden korttimaksun loppusummasta. Prosentuaalinen osuus riippuu puolestaan muun muassa maksun loppusummasta ja käytetyn kortin tyypistä (esim. debit-korttimaksujen provisioprosentit ovat alhaisemmat kuin credit-korttimaksujen).

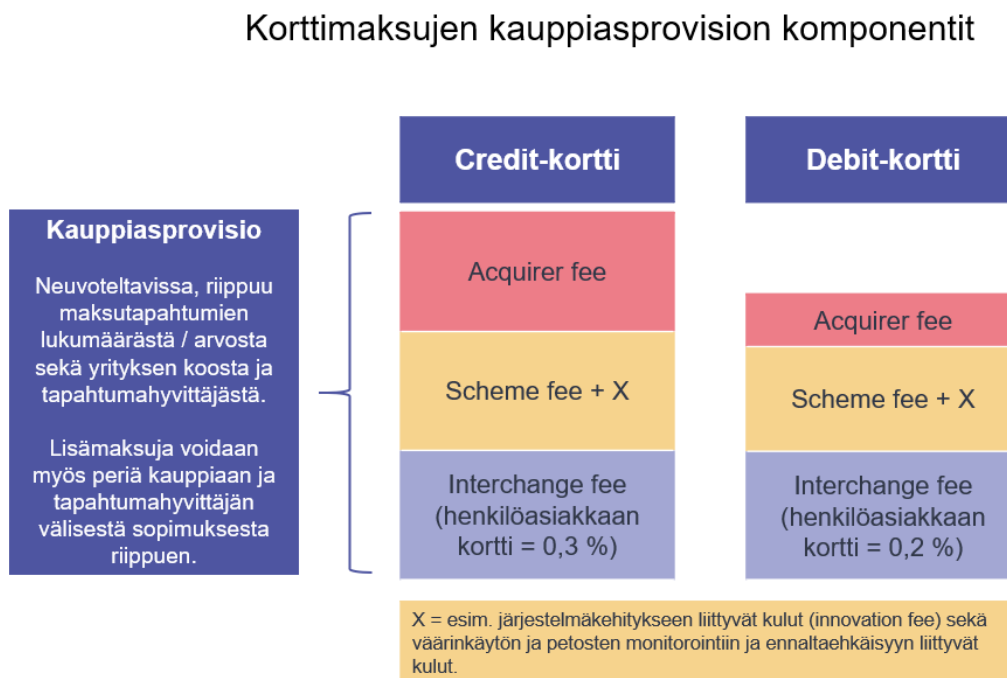
Tulosten perusteella vähittäiskauppioiden maksama kauppiasprovisio oli keskimäärin 0,26 % korttimaksun loppusummasta vuonna 2018¹². Credit-korttimaksun provisio oli keskimäärin yli kymmenen prosenttiyksikköä korkeampi kuin debit-korttimaksun. Kauppiasprovisio vaihtelee merkittävästi myös eri tapahtumahyvittäjien ja kauppioiden välillä: provisioprosentti on tyypillisesti sitä pienempi, mitä suurempi kauppiaan korttimyynti on. Päivittäistavarakaupan suurimmilta kaupparyhmiltä saatujen tietojen mukaan eri tapahtumahyvittäjien veloittamat provisiot vaihtelivat 0,22-0,50 % välillä vuonna 2018. Suuremmilla yrityksillä on kuitenkin yleensä enemmän neuvotteluvoimaa, joten pienten ja keskisuuren kauppioiden maksamat provisiot voivat olla tätä huomattavasti suurempia.

Tapahtumahyvittäjien korttimaksuista veloittamat kauppiasprovisiot koostuvat eri osapuolille maksettavista osuuksista, kuten tapahtumahyvittäjälle itselleen maksettavasta palvelumaksusta (acquirer fee), kortin liikkeeseenlaskijalle maksettavasta siirtohinnasta (interchange fee) sekä kansainvälisille korttiyhtiöille (esim.

¹² Provisioprosentit on laskettu suurimmilta kaupparyhmiltä saatujen korttimaksujen eurovolyymien sekä kauppiasprovisiomaksujen euromäärän avulla.

Visa ja Mastercard) maksettavista palkkiosta (scheme fee) (kuvio 5). Kauppiasprovisioiden lisäksi kaupalle aiheutuu korttimaksujen vastaanottamisesta myös sisäisiä kustannuksia esimerkiksi maksupäätteiden hankinnasta tai vuokraamisesta. Kauppioiden sisäiset kustannukset olivat koko vähittäiskaupan tasolle korotettuna arviolta 13 miljoonaa euroa vuonna 2018.

Kuvio 5. Korttimaksuihin liittyvän kauppiasprovisioiden komponentit.

Lähde: Euroopan Keskuspankki (2019), Card payments in Europe, Current landscape and future prospects: a Eurosystem perspective, huhtikuu 2019.

EU-tasolla on säännelty korttimaksujen siirtohintoja (interchange fee) vuodesta 2015 lähtien¹³. Sääntelyn tavoitteena on ollut harmonisoida korttimaksamista unionin alueella sekä rajoittaa korttimaksutapahtumista veloittavia siirtohintoja asettamalla niille enimmäisarajat¹⁴. Sääntely ei ole kuitenkaan tuonut merkittävää parannusta tilanteeseen, sillä kansainväliset korttiyhtiöt ovat nostaneet viime vuosina sääntelyn ulkopuolelle jääviä hintoja, kuten niin sanottua scheme fee:tä. Tämä on heijastunut edelleen kaupan osapuolilta veloittaviin kauppiasprovisioihin¹⁵.

Kauppioiden korttimaksamisen kustannusten nousu käy myös ilmi päivittäistavarakaupan suurimmilta kaupparyhmiltä keväällä 2021 kerätyistä tiedoista (taulukko 4). Tulokset osoittavat, että kauppiasprovisioiden kokonaissumma korotettuna koko vähittäiskaupan tasolle oli noussut lähes 14 prosentilla vuosien 2018–2020 välillä. Provisioprocenttien korotusten lisäksi kauppiailta veloittettujen kauppiasprovisioiden

¹³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2015/751 korttipohjaisista maksutapahtumista veloittavista siirtohinnoista: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015R0751&from=EN>.

¹⁴ EU:n siirtohintasääntely sääntelee unionin sisäisistä henkilöasiakkaiden korteilla tehtävistä maksuista veloittavia siirtohintoja. Asetuksessa säädetyt siirtohintojen enimmäistasot ovat debit-korttitapahtumille 0,20 % ja credit-korttitapahtumille 0,30 % tapahtuman loppusummasta.

¹⁵ Eurocommerce (2020): Benefit of Interchange Fee Regulation now nullified by fee increases, joulukuu 2020, Eubusiness.com, <https://www.eubusiness.com/focus/20-12-072/>.

euromäärän kasvuun on vaikuttanut merkittävästi kuitenkin myös korttimaksamisen suosion kasvu, jota koronaviruspandemia on entisestään kiihdyttänyt¹⁶.

Taulukko 4. Korttimaksujen kauppiasprovisiot 2018–2020.

Korttimaksujen kauppiasprovisiot, 2018			
	2018	2019	2020
Kauppiasprovisio (milj. euroa)	106,8	112,6	121,4
Maksutapahtumien arvo (mrd. euroa)	40,8	43,0	46,0
Kauppiasprovisio (%)*	0,2616 %	0,2619 %	0,2637 %

*Lähde: Suomen Pankin laskelmat ja suurimmille kaupparyhmille tehty kysely vuonna 2021.
* Kauppiasprovisio prosentti on laskettu jakamalla maksettujen kauppiasprovisioiden kokonaissumma korttimaksujen euromäärällä.*

Näiden tulosten perusteella suurin osa kauppiaiden kustannusten kasvusta vaikuttaisi tulleen nimenomaan korttimaksamisen eurovolyymien kasvusta. Vaikka keskimääräiset provisioprosentit eivät näyttäisi juurikaan muuttuneen, yksittäisten toimijoiden antamien tietojen mukaan niihin oli kuitenkin tosiasiaa tehty joitakin korotuksia vuoden 2018 jälkeen. Osa kaupparyhmistä on myös pystynyt kilpailuttamaan korttimaksujen tilityspalveluita ja lieventämään sillä osittain hintojen nousun vaikutuksia. Pitää kuitenkin muistaa, että pienillä ja keskisuurilla yrityksillä ei välttämättä ole samanlaista mahdollisuutta tähän.

Kauppiat eivät näyttäisi kuitenkaan päässeensä hyötymään viime vuosina maksamisen digitalisaation eduista samaan tapaan kuin pankit, sillä korttimaksujen tapahtumamäärän kasvu ei ole supistanut kauppiaiden yksikkökustannuksia, vaan pikemminkin päinvastoin. EU-lainsäädännön perusteella kaupat eivät saa periä kuluttajilta erillisiä lisämaksuja yleisimpien maksutapojen käytöstä, joten kauppiaiden on sisällytettävä maksamisen kustannukset, kuten kaikki muutkin kustannukset, myymiensä hyödykkeiden hintoihin¹⁷. Siten kauppiaille maksamisesta aiheutuvat kustannukset heijastuvat lopulta myös kuluttajiin.

Yhteiskunnalliset kustannukset

Eri osapuolten yksityisten kustannusten tarkastelun jälkeen voidaan siirtyä arvioon koko yhteiskunnalle vähittäismaksamisesta aiheutuvista kustannuksista. Yhteiskunnallisten kustannusten laskennassa on otettava huomioon se, että yhden osapuolen tuotot ovat aina toisen osapuolen kustannuksia. Muuten osapuolten väliset kuluerät tulisi laskettua mukaan useampaan otteeseen, mikä johtaisi yhteiskunnallisten kustannusten yliarviointiin. Yksinkertaistettuna maksamisen yhteiskunnalliset kustannukset saadaan laskemalla yhteen eri osapuolten sisäiset kustannukset.

Tulosten perusteella vuonna 2018 käteis- ja korttimaksujen yhteenlasketut kustannukset koko yhteiskunnalle olivat arviolta 402 miljoonaa euroa (taulukko 5). Jos tähän lasketaan mukaan myös pankkien tilisiirtojen tuotantokustannukset, saadaan vähittäismaksamisen yhteiskunnallisiksi kustannuksiksi Suomessa arviolta 646 milj. euroa vuonna 2018. Tämä oli noin 0,3 % suhteessa Suomen bruttokansantuotteeseen

¹⁶ Hellqvist, M., Liikanen, J., Sintonen, M., Takala, K. (2021), Koronapandemia muuttaa maksutapoja pysyvästi, Suomen Pankki, Euro & talous 2/2021, <https://www.eurojatalous.fi/fi/2021/2/koronapandemia-muuttaa-maksutapoja-pysyvasti/>.

¹⁷ EU:n maksupalveludirektiivin (PSD2) mukaan yritykset eivät saa periä kuluttajilta erillisiä maksutapalisiä yleisimpien maksuvälineiden käytöstä: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L2366&from=EN>.

ja suunnilleen 117 euroa yhtä suomalaista kohti. Valtaosa maksamisen yhteiskunnallisista kustannuksista syntyi pakkien tuotantokustannuksista. Pitää kuitenkin huomioida, että tilisiirtojen osalta arvio perustuu ainoastaan pankkien ilmoittamiin tietoihin, mikä korostaa pankkien osuutta yhteiskunnallisista kustannuksista.

Korttimaksamisen kustannukset yhteiskunnalle olivat arviolta 252 miljoonaa euroa vuonna 2018, mikä oli lähes 40 % kaikista maksamisen kuluista. Korttimaksamisen yhteiskunnalliset kustannukset on arvioitu laskemalla yhteen kotimaisten pankkien ja kauppiaiden kokonaiskustannukset, joista on vähennetty kauppiaiden pankeille ja muille maksupalveluiden tarjoajille (tapahtumahyvittäjille) maksamat kulut. Todellisuudessa korttimaksamisen yhteiskunnalliset kustannukset voivat kuitenkin olla laskettua arviota vielä suuremmat, koska kustannuksia esimerkiksi kotimaisten tapahtumahyvittäjien osalta ei ollut saatavilla. Lisäksi on hyvä huomioida, että korttimaksamisen kustannukset saattavat sisältää osittain myös käteiseen liittyviä kuluja, koska käteisautomaateilla tehtäviin nostoihin tarvitaan aina maksukorttia.

Käteisen kustannukset koko yhteiskunnan tasolla olivat puolestaan arviolta 151 miljoonaa euroa vuonna 2018, mikä oli 23 % kaikista maksamisen yhteiskunnallisista kustannuksista. Käteisen osalta tulokset on saatu vähentämällä eri osapuolten yhteenlasketuista kokonaiskustannuksista pankkien ja kauppiaiden maksamat kulut käteisautomaatti- ja rahahuoltoyhtiöille. Rahahuolto- ja käteisautomaattiyhtiöt kattoivat yhteensä yli 60 % käteisen yhteiskunnallisista kustannuksista vuonna 2018. Pankkien osuus oli vastaavasti 20 %, kauppiaiden 13 % ja keskuspankin 6 %. Keskuspankin käteiseen liittyvät kustannukset koostuvat pääasiassa henkilöstö- ja setelihankintakuluista, joista setelihankintamenot olivat tavanomaista alhaisemmat vuonna 2018.

Taulukko 5. Vähittäismaksamisen yhteiskunnalliset kustannukset.

Vähittäismaksamisen yhteiskunnalliset kustannukset (milj. euroa), 2018			
	Kokonais- kustannukset	Sisäiset kustannukset	Osuus sisäisistä kokonaiskustannuksista
Keskuspankit			
Käteinen	9,0	9,0	6,0 %
Pankit			
Käteinen	76,6	30,4	20,2 %
Korttimaksut	238,3	238,3	94,8 %
Tilisiirrot	243,8	243,8	100,0 %
Yhteensä	558,7	512,5	79,3 %
Rahahuoltoyhtiöt			
Käteinen	49,8	49,8	33,1 %
Automaattiyhtiöt			
Käteinen	42,4	42,4	28,2 %
Kauppiaat			
Käteinen	73,7	19,0	12,6 %
Korttimaksut	120,0	13,2	5,2 %
Yhteensä	193,7	32,2	12,8 %
Yhteiskunnalliset kustannukset			
Käteinen	251,5	150,6	23,3 %
Korttimaksut	358,3	251,5	38,9 %
Tilisiirrot	243,8	243,8	37,7 %
Yhteensä	853,6	645,9	100,0 %

Lähde: Suomen Pankin laskelmat.

Eri vähittäismaksutapojen kustannustehokkuutta voidaan arvioida vertailemalla niiden yksikkökustannuksia. Taulukossa 6 on esitetty Suomessa yleisimmin käytettyjen maksuvälineiden yhteiskunnalliset kustannukset maksutapahtumien lukumäärää ja arvoa kohden. Maksutapahtumien lukumäärään suhteutettuna korttimaksaminen oli kaikista edullisin maksutapa vuonna 2018, jolloin yksittäinen korttimaksu maksoi yhteiskunnalle arviolta 15 senttiä, käteismaksu 22 senttiä ja tilisiirto 25 senttiä¹⁸. Vaikka maksujen lukumäärään suhteutettuna tilisiirrot vaikuttaisivat olleen yhteiskunnalle kaikista kallein maksutapa, maksettua euroa kohden kustannukset olivat hyvin pienet johtuen tilisiirtojen suuresta kokonaisarvosta.

Taulukko 6. Vähittäismaksutapojen yksikkökustannukset.

Vähittäismaksutapojen yksikkökustannukset, 2018					
	Yhteiskunnalliset kustannukset (milj. euroa)	Maksutapahtumien lkm (milj. kpl)	Maksutapahtumien arvo (mrd. EUR)	Yksikkökustannus lukumäärää kohden	Yksikkökustannus maksettua euroa kohden
Käteinen	150,6	≈ 694,4*	≈ 10,9	0,22 €	1,38 %
Korttimaksut	251,5	1 683,1	45,1	0,15 €	0,56 %
Tilisiirrot	243,8	962,4	2 320,8**	0,25 €	0,01 %
Yhteensä	645,9	3 340,0	2 376,8	0,19 €	0,03 %

Lähde: Suomen Pankin laskelmat.

* Käteismaksuista ei ole täydellistä tilastotietoa saatavilla samaan tapaan kuin korttimaksuista, joten niiden lukumäärä perustuu osittain arvioon. Suomessa tehtyjen käteisnostojen arvo eri jakelukanavista eli käteisautomaateista, konttoreista ja kauppojen kassoilta oli yhteensä 14,5 mrd. euroa vuonna 2018. EKP:n SPACE-tutkimuksen mukaan keskimääräinen käteismaksun suuruus oli puolestaan arviolta 20,88 euroa samana vuonna. Kun käteisnostojen arvo jaetaan käteisen keskimaksulla, saadaan arviolta 694 milj. kpl. käteisellä tehtyä maksua vuonna 2018.

** Perustuu Suomen Pankin maksuliiketilastoihin, joissa tilisiirrot sisältävät myös suuret yritysten väliset maksut, toisin kuin kustannuskyselyssä, jossa pääpaino oli kuluttajien ja yritysten välisissä maksuissa (P2B).

Vertailua muihin maihin

Vähittäismaksutapojen kustannustehokkuutta voidaan myös arvioida vertailemalla tuloksia muissa maissa viime vuosina tehtyihin vastaaviin selvityksiin. Suomen lisäksi maksamisen yhteiskunnallisia kustannuksia on tarkasteltu maksamisen keskeisimpien osapuolten osalta esimerkiksi Tanskassa, Italiassa, Puolassa ja Norjassa¹⁹. Näissä

¹⁸ Käteismaksuista ei ole täydellistä tilastotietoa saatavilla samaan tapaan kuin korttimaksuista, joten niiden lukumäärä perustuu osittain arvioon. Suomessa tehtyjen käteisnostojen arvo eri jakelukanavista eli käteisautomaateista, konttoreista ja kauppojen kassoilta oli yhteensä 14,5 mrd. euroa vuonna 2018. EKP:n SPACE-tutkimuksen mukaan keskimääräinen käteismaksun suuruus oli puolestaan arviolta 20,88 euroa samana vuonna. Kun käteisnostojen arvo jaetaan käteisen keskimaksulla, saadaan arviolta 694 milj. kpl. käteisellä tehtyä maksua vuonna 2018.

¹⁹ Danmarks Nationalbank (2018), Series: Costs of Payments in Denmark 2016, Table annex for the Danish Payments Council's survey of the costs of payments in Denmark, marraskuu 2018, https://www.nationalbanken.dk/en/bankingandpayments/danish_payments_council/Documents/Tabel_annex_uk.pdf, Przenajkowska, K., Polasik, M., Maciejewski, K., Koźliński, T. (2019), Costs of payment instruments on the Polish market, Narodowy Bank Polski, https://www.nbp.pl/en/system_platniczy/costs-of-payment-instruments.pdf, Banca d'Italia (2020), Il costo sociale degli strumenti di pagamento in Italia, maaliskuu 2020, https://www.bancaditalia.it/pubblicazioni/tematiche-istituzionali/2020-costo-soc-strum-pagamento/Tem_Istituzionali_2020_costo_sociale_strumenti_pagamento.pdf ja Norges Bank (2014), Costs in the Norwegian payment system, Norges Bank Papers, No. 5, https://norges-bank.brage.unit.no/norges-bank-xmlui/bitstream/handle/11250/2576008/norges_bank_papers_5_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

selvityksissä yhteiskunnalliset kustannukset suhteessa bruttokansantuotteeseen vaihtelevat Suomen 0,3 prosentista Puolan 1,2 prosenttiin (taulukko 7). Käteis- ja korttimaksujen yksikkökustannukset vaikuttaisivat myös olevan Suomessa vertailumaista alhaisimmat. Tulosten perusteella Suomi näyttäisi siis olevan maksamisen kustannustehokkuudessa Euroopan kärkimaiden joukossa, mutta maiden väliseen vertailuun on syytä suhtautua varauksella.

Suoria johtopäätöksiä maksamisen kustannustehokkuudesta eri maiden välillä on haastavaa tehdä, sillä selvitysten tulokset vaihtelevat muun muassa digitalisaation asteesta, vähittäismaksuarkkinoista sekä analyysin laajuudesta riippuen. Eri maiden tutkimuksiin sisältyneissä osapuolissa on esimerkiksi joitakin eroja. Tanskassa, Norjassa ja Puolassa arvioitiin myös kuluttajille maksamisesta aiheutuvia kustannuksia, toisin kuin Suomessa ja Italiassa. Alankomaiden ja Saksan selvityksissä keskityttiin puolestaan tarkastelemaan ainoastaan vähittäiskauppioiden maksamiseen liittyviä kustannuksia²⁰. Lisäksi tulokset perustuvat eri vuosien tietoihin, mikä vaikuttaa osaltaan niiden vertailukelpoisuuteen.

Selvityksiin sisältyneet maksuvälineet vaihtelevat myös hieman maittain. Käteis- ja korttimaksut sisältyivät kaikkien vertailumaiden selvityksiin, ja useimmat kattoivat myös tilisiirrot. Muiden maiden selvityksissä korttimaksujen yhteiskunnalliset kustannukset oli laskettu erikseen debit- ja credit-korttimaksuille. Suomessa tätä jaottelua ei ollut saatavilla kauppioiden osalta, joten korttimaksujen yhteiskunnalliset kustannukset on laskettu korttimaksuille yhteensä. Joidenkin muiden maiden osalta yksikkökustannuksia korttimaksuille yhteensä ei ollut kuitenkaan valmiiksi saatavilla, joten tulosten vertailukelpoisuuden takia ne on laskettu debit- ja credit-korteilla tehtyjen maksujen painotettuna keskiarvona.

Taulukko 7. Vähittäismaksutapojen yksikkökustannukset eri maissa.

Vähittäismaksutapojen yksikkökustannukset eri maissa						
	Käteinen	Korttimaksut yhteensä	joista debit-kortit	joista credit-kortit	Tilisiirrot	Yhteiskunnalliset kustannukset yhteensä, osuus BKT:sta
Suomi (2018)	0,22 €	0,15 €	0,06 €*	0,90 €*	0,25 €*	0,28 %
Alankomaat (2017)**	0,29 €	0,21 €	0,17 €	1,17 €	-	-
Puola (2018)	0,29 €	0,33 €	0,31 €	0,47 €	0,18 €	1,21 %
Saksa (2017)**	0,24 €	0,41 €	0,33 €	1,02	-	-
Tanska (2016)	0,60 €	0,41 €	0,39 €	1,90 €	2,12 €	0,53 %
Italia (2016)	0,35 €	0,74 €	0,59 €	1,10 €	1,63 €	0,80 %
Norja (2013)	0,82 €	0,53 €	0,37 €	1,61 €	1,11 €	0,48 %

Lähteet: Suomen Pankin laskelmat ja joissakin muissa maissa viime vuosina tehdyt kustannusselvitykset.

* Perustuu vain pankkien ilmoittamiin tietoihin.

** Perustuu vain vähittäiskauppioiden ilmoittamiin tietoihin.

Huom. Suoria johtopäätöksiä eri maiden välisestä kustannustehokkuudesta ei voida tehdä, sillä selvitysten tulokset vaihtelevat mm. digitalisaation asteesta, vähittäismaksuarkkinoista sekä analyysin laajuudesta riippuen

²⁰ Van Marwijk, M., De Rooter, M. & Van Der Zeijden, P. (2018), Kosten van het toonbankbetalingsverkeer in 2017, syyskuu 2018, De Nederlandsche Bank, https://www.pin.nl/wp-uploads/2018/12/Kosten_van_het_toonbankbetalingsverkeer_2017.pdf ja Cabinakova, J., Knümann, F. & Horst, F. (2019), The costs of cash payments in the retail sector, maaliskuu 2019, Deutsche Bundesbank, <https://www.bundesbank.de/resource/blob/808970/ab9bedd6dbb9000fa525e147bd0e16b8/mL/koste-n-der-bargeldzahlung-im-einzelhandel-data.pdf>.

Suomessa, Alankomaissa, Tanskassa ja Norjassa, joissa kortilla maksaminen on suositumpaa kuin käteisellä, korttimaksujen keskimääräiset yksikkökustannukset olivat eri maksutavoista pienimmät. Sen sijaan Italiassa, Puolassa ja Saksassa, joissa käteinen on edelleen yleisin maksutapa, yksittäinen käteismaksu maksoi yhteiskunnalle keskimäärin vähemmän kuin korttimaksu. Luottokortti oli kaikista kallein maksuväline suurimmassa osassa vertailumaita. Maksamisen digitalisaatiossa pitkälle edenneissä Pohjoismaissa yhteiskunnalliset kustannukset suhteessa bruttokansantuotteeseen olivat vertailumaista alhaisimmat (selvitysten sisällöllisistä eroista huolimatta). Tämän perusteella maksamisen murroksella näyttäisi olevan merkittävä vaikutus vähittäismaksamisen kustannuksiin.

Johtopäätökset

Tämä on ensimmäinen Suomessa tehty selvitys, jossa on tutkittu laajasti vähittäismaksamisesta eri osapuolille ja koko yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia. Tulosten perusteella maksamisen kustannukset yhteiskunnalle olivat arviolta 646 miljoonaa euroa vuonna 2018, mikä oli noin 0,3 % suhteessa Suomen bruttokansantuotteeseen. Todellisuudessa maksamisen yhteiskunnalliset kustannukset ovat kuitenkin todennäköisesti tätä vielä suuremmat. Maksamisen kustannusten mittaaminen kattavasti on hyvin haastavaa, sillä maksujen käsittelyyn liittyy yleensä monia eri osapuolia.

Kotimaisilta pankeilta saatujen tietojen perusteella maksamisen kustannukset ovat supistuneet viime vuosikymmenen aikana. Tämä viittaa siihen, että eri maksutapojen kustannustehokkuus on parantunut vuosien saatossa. Tähän on vaikuttanut erityisesti maksamisen digitalisaatio, joka on mahdollistanut sähköisiin maksutapoihin liittyvien skaalaetujen hyödyntämisen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi korttimaksamisen yleistyttyä tapahtumamäärän kasvu on johtanut pankkien yksikkökustannusten supistumiseen. Samaan aikaan pankkien eri maksupalveluista saamat tuotot ovat myös kasvaneet.

Digitalisoitumisen edut eivät kuitenkaan näyttäisi hyödyttäneen kaikkia osapuolia tasapuolisesti, sillä kauppiaiden korttimaksamiseen liittyvät yksikkökustannukset eivät näyttäisi laskeneen viime vuosina, vaan ennemminkin päinvastoin. Yhtenä syynä tälle on se, että kansainväliset maksukorttiyhtiöt ovat nostaneet EU-sääntelyn ulkopuolelle jääviä hintoja, mikä on heijastunut kaupalta veloittaviin kustannuksiin. Viime kädessä maksamisen kustannukset peritään kuluttajilta, vaikka välitön maksaja olisikin jokin muu osapuoli. Siksi vähittäismaksamisen kustannustehokkuudella on merkitystä koko kansantalouden kannalta.

Kuluttajan maksutavan valintaan vaikuttaa ennen kaikkea maksamisen nopeus, helppous, luotettavuus ja turvallisuus. Koska kauppiaat eivät voi veloittaa kuluttajilta erillisiä lisämaksuja yleisimpien maksuvälineiden käytöstä, maksamisen todelliset kustannukset eivät ole läpinäkyviä. Tällöin seurauksena voi olla yhteiskunnallisesti tehottomien ja kalliiden maksuvälineiden liiallinen käyttö. Pitää kuitenkin muistaa, että kustannusten lisäksi tulisi huomioida myös eri maksutapojen hyödyt. Siten maksamiseen ja sen kustannusten kehittymiseen liittyy tärkeitä politiikka- ja valintakysymyksiä.

Euroopan keskuspankki ja Euroopan komissio ovat nostaneet eurooppalaisen vähittäismaksamisen ja sen kilpailukyvyn parantamisen yhdeksi kärkihankkeekseen tulevina vuosina. Euroopan vähittäismaksumarckinat ovat edelleen hyvin hajanaiset ja epäyhtenäiset. Tämä hyödyttää muutamaa suurta globaalia toimijaa, jotka hallitsevat pitkälti Euroopan korttimaksumarckkinoita. Kansainvälisiä maksukorttiyhtiöitä lukuun ottamatta kuluttajilla ei ole käytössään yhtään digitaalista maksutapaa, joka toimisi

kivijalka- ja verkkokaupoissa kaikkialla Euroopassa. Eurooppalaisella tasolla on jo aloitettu toimia näiden haasteiden ratkaisemiseksi²¹.

Esimerkiksi ryhmä eurooppalaisia toimijoita on käynnistänyt European Payments Initiative (EPI) -nimisen hankkeen. Hankkeen tavoitteena on yhdenmukaistaa sähköistä maksamista Euroopassa tehden siitä kustannustehokkaampaa. Käytännössä suunnitelmassa on kehittää yleiseurooppalainen maksukortti ja digitaalinen lompakko, joita voisi käyttää kivijalka- ja verkkokaupassa sekä henkilöiden välisessä maksamisessa. Eurooppalaisen maksutavan luominen on sekä eurojärjestelmän että Euroopan komission vähittäismaksustrategioiden keskeinen tavoite, ja molemmat ovat antaneet EPI-hankkeelle tukensa.

EKP on puolestaan aloittanut selvitystyön eurojärjestelmän tarjoamasta digitaalisesta keskuspankkirahasta eli digitaalisesta eurosta. Digitaalisen euron olisi tarkoitus toimia käteisrahan rinnalla eräänlaisena seteleiden sähköisenä versiona, ja sen tulisi käydä maksuvälineenä pitkälti samoissa tilanteissa kuin käteisrahan. Käteisen käytön vähentyessä seteleiden kanssa rinnakkain käytössä oleva digitaalinen euro voisi tukea eurooppalaisen vähittäismaksamisen kehittymistä. Päätöstä sen käyttöönotosta ei ole tehty, mutta selvitystyötä jatketaan lähivuodet. EKP:n neuvosto päätti varsinaisen tutkimusvaiheen käynnistämisestä heinäkuussa 2021²².

Yleiseurooppalaisten maksuratkaisujen kehittäminen on vielä alkuvaiheessa, eivätkä ne tuo nopeaa muutosta vähittäismaksamisen kustannuksiin. Onnistuessaan hankkeet voisivat tuoda markkinoille aidosti eurooppalaisia ja kustannustehokkaita maksamisen vaihtoehtoja tulevaisuudessa. Vaihtoehtoiset maksutavat ylläpitävät kilpailua sekä maksamisen kustannustehokkuutta.

---

²¹ Ks. aiheesta: Kemppainen, K., Miettinen, P. & Terho, J. (2021), Eurooppalaisen vähittäismaksamisen kehityssuunta ja sen vaikutukset Suomen markkinoihin, toukokuu 2021, Suomen Pankki, Euro & talous 2/2021, <https://www.eurojatalous.fi/fi/2021/2/eurooppalaisen-vahittaismaksamisen-kehityssuunta-ja-sen-vaikutukset-suomen-markkinoihin/>.

²² Ks. aiheesta: Rehn, O. & Välimäki, T. (2021), Digitaalisen euron hankkeessa siirrytään selvitys- ja määrittelyvaiheeseen: maksaminen tulee olemaan turvallista ja tehokasta tulevaisuudessakin, heinäkuu 2021, Suomen Pankki, Euro & talous, <https://www.eurojatalous.fi/fi/2021/artikkelit/digitaalisen-euron-hankkeessa-siirrytaan-selvitys-ja-maarittelyvaiheeseen-maksaminen-tulee-olemaan-turvallista-ja-tehokasta-tulevaisuudessakin/>.